

ENTREVISTA A JOAN BRUNET

ANTONI TARRUELLA, DAVID M. ALBA, MERITXELL MAS I LLUÍS PRATS

L'any passat vàrem tenir el gran plaer de visitar en Joan Brunet, soci d'honor de l'ACM, en la seva casa-museu ("Natura-Alfacs") de Sant Carles de la Ràpita, per a realitzar un petit reportatge i fer-li una entrevista. A en Joan Brunet i Navarro, nascut el 1920, se'l pot qualificar de moltes coses, però la definició que més li escau no és altra que la de gran amant de la Naturalesa. Totalment autodidacta, la mar i el Delta de l'Ebre, i especialment llurs criatures vives, han sigut la seva gran passió des de la seva joventut viscuda arran de mar. La seva encomiable dedicació l'ha dut a mantenir un petit però atapeït museu d'animals marins (sobretot mol·luscos) i objectes de la mar, així com també a publicar dos llibres de vivències sobre el Delta de l'Ebre (dels quals actualment en prepara un tercer volum) i a manifestar les seves preocupacions de caire ecologista. Les seves paraules, captivadores i suggerents, es transformen sense adona'ns-en en vívides imatges que ens transporten al passat, a un Delta de l'Ebre que alhora és i no és el mateix que a l'actualitat... un món, per a molts de nosaltres, tan llunyà, però alhora tan proper! Les seves paraules no tingueren desperdici, i per això, amb la intenció de ser fidels a l'esperit original de l'entrevista, no l'hem volguda transcriure en l'ensopit català estàndard normatiu, sinó amb l'autèntic rapitenc amb què s'expressà el propi Brunet.

En Joan Brunet durant l'entrevista; a la dreta, Lluís Prats i Antoni Tarruella.

—Com va començar l'afició pels cargols?

—**Jo quan vaig començar, me penso que devia tenir molt poc temps, perquè vivia a cinc metres del mar. Quan sortia el ventet, teníem una cortina de cordes, i baix una plomada, i la cortina pegava el soroll de “pam, pam” baix, i natros mos**

dormíem en la cançoneta esta del plom que pegava a la porta, una porta gran... Jo des de molt de petit sempre em van cridar l'atenció totes les coses que hi havien a quatre metres de distància de casa. El meu avi, per exemple, de nit, després de sopar, en una cadira de bova, seia allí al muro aquell i amb la canya pescava llobarros i anguiles; i no pescava tots los dies perquè no en necessitàvem. Vaig cometre moltes barbaritats, perquè jo hai sigut sempre un home molt inquiet: trencava potes per a fer experiments, i vaig fer animalades, eh? Algunes vegades hi penso, però és degut a la innocència i a la ignorància. A medida que em vaig fer gran, quan jo ja vaig tindre disset o divuit anys, en tota esta dèria que tenia i este entusiasme per totes aquestes coses, ja recollia les coses i me les posava en capsetes a casa. Moltes vegades la mare feia: "Què tens aquí, fill meu? Aquí dins en este quarto no es pot entrar, això fa una olor!". I jo ja sabia lo que era: a algun caragol se li havia quedat lo culet a la part del darrere, i les bactèries pues bueno...! Però ja quan vaig tindre vint o vint-i-cinc anys, ja em vaig fer unes capsetes de fusta; me ho vaig fer jo tot: de dos, de tres, de cinc i de deu centímetros, segons la capacitat del caragol, i amb un lletreret que, escrit a mà, posava, pues "caragol punxenc", etc.; no tenia idea del nom en llatí, jo em pensava que tots eren iguals, totes les famílies barrejades... Però això sí que ho vaig fer: los bivalvs separats dels gasteròpodes. I un dia em se va ocurrir escriure una carta demanant un petit catàleg en noranta-nou fotografies en color i el nom científic. I aquí va començar, diguéssim, lo primer escaló, per anar poguent classificar, en prou feines degut a la meua incapacitat, les peces que tenia. Que en noranta nou, fixa't lo que es pot aconseguir: jo tenia ja segurament més de mil...! Jo vaig obrir allò amb tota la il·lusió del món, i anava mirant este caragol és este, este és este... per exemple, *Murex brandaris*, ho posava a la etiqueta, en un caragol o dos allí posats, i ja està. Al cap de un any o dos anys, jo coneixia divuit o vint noms científics, i los manipulava en totes les converses que tenia, pensant-me que era un autèntic científic! Perquè claro, jo sabia una vintena de paraules en llatí, i a mi em produia una satisfacció; alguns me se'n fotien: el mossèn deia "bah, home, que això no és llatí!". Més endavant, van començar a vindre clients de fora, que compraven lo que sabien i jo no sabia, i pagaven un preu irrisori, perquè jo lo preu que pagava també era irrisori (les peces generalment les pagava de dos a cinc pessetes). Hasta que ja, degut a que alguns col·leccionistes coneixien les peces que s'enduien, me les apuntaven, i jo vaig anar adquirint esta mica de sabiduria popular, que es transmet de persona a persona, m'entens? No ho has arroplegat de l'escola.

—Deus tenir un munt d'anècdotes per explicar...

—Com anècdota interessant, un dia va vindre un amic meu pescador, i em va dir: "Joan, vine amb lo cotxe, que ham agafat conillets". Jo em vaig suposar que serien mol·luscos, i li dic "bueno, què són conillets?", i ell "ja ho veràs, ja ho veràs". I vaig allí, i m'ensenyà un grapat de "Akeres bullates": transparent, amb una mica com si fos un periòstrac rovellat, i vives, naturalment. Dic "anda, que interessant!", i me les porto a casa; "a algo me les pagaràs", i jo dic "a dos pessetes", diu "vale", i li vaig pagar pues sixanta o setanta pessetes de les peces vives. Unes poques se van trencar, però les boniques, unes peces d'uns tres centímetros, les vaig llimpiar ben llimpietes, les vaig ficar en calaixonets, i les vaig ficar a cinquanta pessetes, per exemple. Al cap de dos o tres dies, ve i em diu "Joan, agafa el cotxe; vine, que em agafat vianda d'aquelles!"; dic "home, i pa què vols lo cotxe?"; diu "home, ne tenim tres rivells!". I jo em vaig desmoronar. Però espera't: agafò el cotxe i vaig allí la barca, i eren rivells d'aquells que tenen los

restaurants, aixís en quatre ases que feien més d'un metro!. Me vaig ficar les mans al cap: "mare de Déu del cel!". I ell diu "que n'hai fet massa?"; dic "home, per l'amor de Déu! Tu no veus que això...? Mira, me quedaré este petit" (un rivellet petit que hi havia) "i este, tu esta nit vine i renova'ls l'aigua, a l'objecte de que les puguéssim tornar demà, i que no es mòriguen, perquè això és una hecatombe!". Allavores jo ja tenia sentit de la responsabilitat que tenim envers a la Naturalesa, ja l'havia adquirit, i cada vegada se ha anat robustint més. I ho vam fer aixís. Allí em van quedar dos-centes cinquanta o tres-centes, però vaig cometre la equivocació de posar una mica massa de lejía, me va saltar el periòstrac, i les peces me se van quedar blanques. Bueno, van anar sortint, i encara n'hi tinc una botelleta petita que diu *Akera bullata* de l'any 1992 o 1993. Les vaig vere nedar i em vaig quedar...!

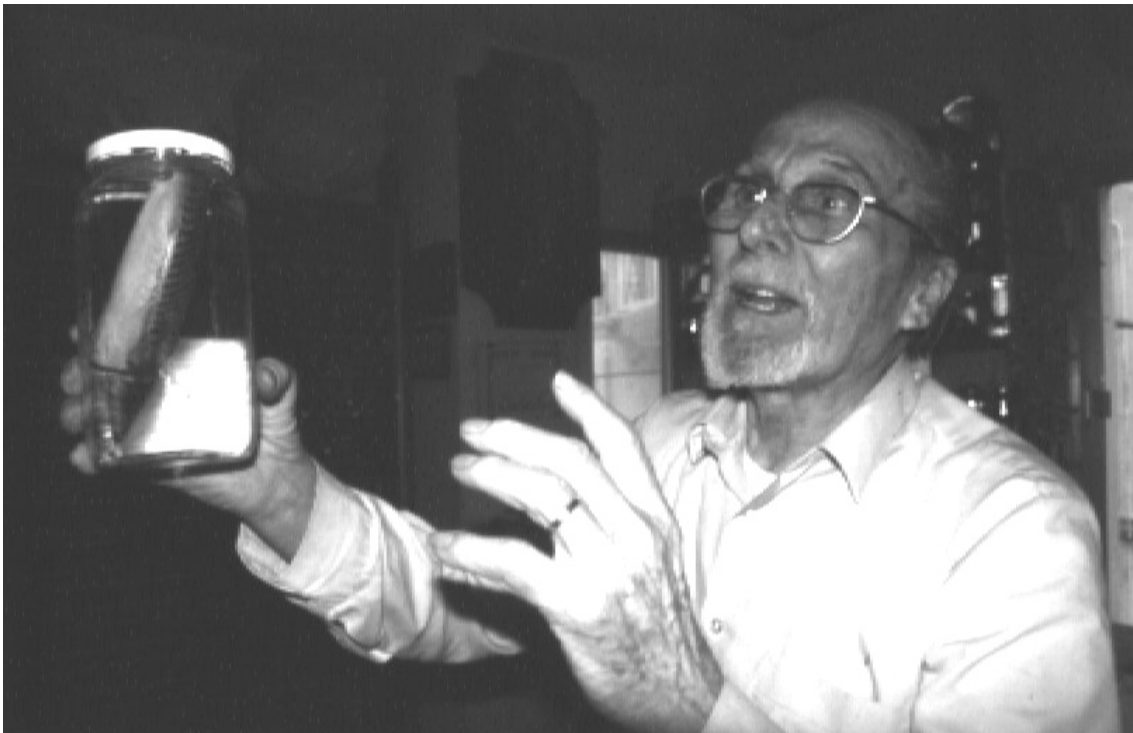
»Com a cosa curiosa, un altre dia vaig anar amb lo company meu, lo Dr. Cantarell, que venia tots los estius. I anem a un quilòmetro d'aquí, a la platja. Hi havien algues, i removem les algues, i mos surt la *Lima inflata*, però en abundància, vives! Les tinc en formol mitja dotzena vives. I ne trobo unes cent cinquanta o dos-centes en mitja hora o tres quarts, entre la fullasca, i és que el dia anterior va bufar lo potent fort, i no sé d'on van sortir les *Lima inflata*, que jo no la tenia a la col·lecció! Però allò em va entusiasmar. Clar, l'endemà vaig tornar, hi vaig anar durant un període de cinc o sis dies, i vaig arroplegar cinc o sis-centes "Limes inflates", que allavòrens vaig posar a cent pessetes. Ara clar, n'hi ha que s'han 'nat venent, i ja les tinc a tres centes. O mira, esta *Philine aperta* [ens ensenya una exemplar d'aquest opistobranqui de fràgil conquilla] té simplement trenta-cinc o coranta anys! I n'hi havien, si et deia vuit o deu o quinze o vint mil, no sabia... posa-li per exemple, perquè estaven totes amuntegades. Lo ventet i les corrents classifiquen a la platja les peces segons el pes que tenen: les peces pesantes estan a un puesto, més allà unes en menos pes, i les menos que se't van dalt un metro o un metro i mig dalt l'arena, i allí s'arremolinen totes. Només vaig tindre que fer aixís [uneix les dues mans formant un receptacle], i omplir-ne una capseta d'estes petites, que hi havien cinc o sis mil peces. Ja no n'hai vist més!

—La teva gran passió ha sigut des de sempre la mar i, en especial, el Delta de l'Ebre. Què en penses del seu estat actual?

—Mira, tin en compte lo que et vaig a dir: lo Trabucador, quan jo anava de costat a costat saltant com un saltamontes perquè les plantes dels peus te se cremaven, i veies també quan te giraves cap allà o cap allà los espejismes... allò és una visió que ha desaparegut! I jo m'agatxava així, i veia l'aigua, i aquelles mates... ja s'ha perdut. Tenia casi cinc cents metros d'amplada. Ara, en les últimes fotografies que vam fer este xicot que m'ajuda i jo, la mar de fora estava unida a la mar de dins, i van tindre que tirar terra, per a separar, i per allí vam passar natros que se mos va estancar el cotxe. Tot això jo ho hai viscut en les meues pròpies carns i per això puc donar constància. Ara lo Trabucador no té més de cinquanta metros d'amplada de mitja, i això no és res per aguantar, un dia un temporalillo que hi hagi de ponent, de força tres o quatre, ja se ho menja.

»D'aquí de la Ràpida a les Salines, que hi han onze quilòmetres, moltes vegades jo he estat pescant en la canya, en dos metros de profunditat i una quantitat de l'alga que no és una alga, sinó una planta, la *Posidonia*, a una alçada d'aixís... Jo pescant gambes al costat de la part esta de la ribera, aigua a la cintura, en un salabre aixís, i en una quantitat de posidònies tan grans! Lo salabre era ovalat, amb una sàrsia de sixanta o setanta centímetres, i un mànec. Jo anava que no podia,

espetenyant fort perquè les algues les anava doblegant a medida que passava, i agafava a cada salabrada dos cents, tres cents o quatre cents grams de gambes.. unes gambes aixís! Gambes tot soles, perquè la posidònia no es trencava; és diferent quan les algues, o les plantes, són de les que se solten. En fin, aquest caragol tan petitó que hi ha, el *Bittium reticulatum*, fent gamba, dintre de la malla, que tenia un centímetre, i això passa de sobre, agafava entre mig quilo i un quilo de *Bittium reticulatum*; i duia unes bostes hasta aquí que moltes vegades només em posava a l'aigua m'entraven dintre, i m'havia de treure les botes perquè em se clavaven. Mig quilo, com a mínim cada salabrada. N'hi havien milions i milions, perquè aquelles algues tenien una extensió de, igual, tres o quatre quilòmetros o cinc. És que te vénen tantes, tantes coses a la memòria, i veus aquella súperabundància, quan ho compares amb lo que ara veus... lo cor se t'encongiria. Sembla que és impossible que en un període de vint-i-cinc anys haigue passat lo que ha passat. I clar, aquí hi ha una víctima, que és la Naturalesa, i un depredador, que és l'ésser humà. I és una llàstima perquè és lo ser més intel·ligent de tots... però no ho demostra!

En Joan Brunet, ensenyant una de les rareses del seu museu.

»Jo tenia vint pescadors que el divendres me portaven gènero. Durant la setmana també vinien un o dos o tres i a lo millor em portaven, per exemple, la *Cancellaria cancellata*; ne tinc deu mil! I això és una barbaritat com una casa! Però clar, és que en aquell temps, i no és anar-hi molt de treure'm la part de culpabilitat que puc tindre, la Naturalesa no la veies en perill, no pensaves que esta irresponsabilitat vindria un moment que seria catastròfica. Perquè quantes vegades jo haguessa pogut dir: “no, d'esta peça no me'n portésseu més!”. Perquè deu mil peces, pues fixa't! I així ha anat passant i transcórrint tot. Clar, jo allavors escribia, quan ja tenia Glòria i en Jordi [Corbella] aquí, que a mi em van fer un servici extraordinari. Ells coneixien lo que va bé, me van ensenyar moltes coses, van anar classificant per famílies, i totes seguint l'ordre correlatiu per la nomenclatura dels mol·luscos. I en ese període de deu o quinze o vint anys, a

medida que anava passant temps jo anava adquirint més coneiximents i jo m'anava fent més petit. Perquè la veritat és esta. I clar, avui en molt d'orgull puc dir que segurament és, aquí Catalunya, de lo millor en museus, tenint en compte que tenim una col·lecció de microfauna extraordinària comprada a Carlos Altimira. Ell va vindre aquí un dia a fer una prospecció al Delta, i tinia ganes de coneixe'm per lo nom, i més que el nom l'abundància de les coses; si allà les galletes van a trenta pessetes lo quilo i són boníssimes, i de boca a boca corre el rumor, tots los que passen per allí, encara que hi hagi un desplaçament de sis o set quilòmetros, van a comprar aquelles galletes, perquè són molt bones i barates! Aquí va passar igual, lo fenòmeno va ser este. Divendres, dissabte i domenge mos ajuntàven catorze o quinze, entre biòlegs i col·leccionistes i amics, i fèiem petar la xerrada, com ara. I jo me'n vaig començar a donar compte de una realitat que veia que s'aproximava; perquè jo, al primer llibre del 93, ja clamo, com aquell que clama al desert, "cuidado en la Naturalesa, senyors, que si no tenim una mica de seny, l'estem destrossant". Ho veia amb l'arrastre que es fa aquí en la Ràpita en los bous; i és que hi han, entre les bandes de les cames del bou, quinze i setze cadenes de lo menos vuit o deu mil·límetros de gruix, que van rossegant en terra... això va triturant lo fons, i ous, mol·luscos petits, etc., tot això ho destrossa! I si hi han sixtya o setanta o vuitanta barques, imagina't la extensió d'hectàrees de terreno que destrossen! Això és apart de l'equilibri que manté la Naturalesa. A la Naturalesa l'equilibri és perfecte; quan neix per exemple de un rap, com esta posta que tens aquí detràs que hi han un milló d'ous (que això hi han quatre quilos i mig de posta), d'este milló d'ous sabem que vuit o deu exemplars sobreviuen per a que l'espècie no desapareixque, perquè estan les enfermetats, estan lo que els mol·luscos se mengen, estan lo que els peixets mig petits se mengen, i una correlació de forces que estan dintre la Naturalesa per a mantindre este equilibri. Clar, si además de això ve un pel darrere i comença a desmanegar en matèries tòxiques, i comença a tirar coses que produeixen un deu o un quinze per cent més de mal del que realment és lo que la Naturalesa té, allavores això ja va en perjuí i en deterioro de l'espècie determinada. Aquí a la Ràpita s'han perdut més d'un trenta per cent d'espècies de peixos i mol·luscos en este período de vint anys últims... desapareguts totalment!

»Un altre exemple. Tinc un amic a Màlaga, que fa dos o tres anys que em va dir: Brunet, estem observant que l'*Spondylus mediterraneus* s'està morint. Això ho ham observat nosaltres, i ara t'ho explicaré: "natros generalment sempre agafem tres, quatre, cinc peces que poguésem vendre, no tenim l'egoisme aquell de abarcar tot lo que pots i después quedar-se la mitat de la mercancia, no: natros anem i recollim lo que creiem que aquella setmana o aquell período de temps determinat puguem vendre. I quan mos aproximàvem an un talud, per exemple, o una roca vertical, que hi ha algues i plantes enganxades, des de tres o quatre metros de distànciaja sabíem si hi havia un *Spondylus*, perquè ell, al vere la sombra, se tancava, i al tancar-se l'aigua que impel·lia feia que les plantes del costat se dobleguessen. I dèiem: allà hi ha un *Spondylus*. I anàvem a allà i efectivament; i agafàvem l'escarpre, li pegàvem un copet baix que estava cementat, i allavores l'agafàvem. Ara trobem los *Spondylus* buits i la carn menjada pels peixets, morts." Una víctima més, igual que la *Pholus dactylus*. Vaig anar amb lo mossèn del barri, vaig demanar permís al parc natural d'aquí del Delta, me van concedir un permís, i después permís militar de la illa. Vam fer un viatge Glòria i Jordi [Corbella], amb un ventet que pelava, i vam trobar un muro com això, i ells amb l'aigua per aquí, i les oles tirant-lo cap a terra. I tots los forats que vam trobar, tots estaven buits; i

allí hi havien milers i milers de forats, tots buits. Allò indubtablement degut a la contaminació, sense cap dubte. Jo quan penso en los barcos estos de cinquanta i sixty mil tonelades buiden tota la ventrusca que porten dins de toxicitat, i petròleos i olis, tot allò... imagina't si solten dos o tres mil litres de tota aquella porqueria! Jo hai sentit i hai llegit que un centímetre cúbic de gasolina, de petròleo, de nafta, de oli, és capaç de contaminar un metro cúbic d'aigua! Ara, lo que tampoc podem ser és catastrofistes. Com a esperança tenim la satisfacció i la creència de que la Natura és prou poderosa perquè a pesar de totes les adversitats que l'home posa, voluntària e involuntàriament en contra de la Naturalesa, ella té poder suficient per a regenerar-se de qualsevol transtorn. Això està clar.

En Joan Brunet durant l'entrevista.

—Com veus el món de la malacologia actualment? Et sembla que potser està massa comercialitzat?

—Massa comercialitzat, massa comercialitzat! I una altra cosa: hi ha també una mena de pilleria, que desgraciadament abunda en tot el món, en totes les àrees, i en tots los comerços: de la pilleria no mos escaparem mai de la vida! Jo abans d'ahir vaig rebre un paquet de Filipines, i m'envien una peça que és el sinònim de una altra peça igual que jo la tinc a casa. O sigui que, per exemple, si jo tinc un *Murex*, anem-li a dir *brandaris*, i aquell senyor que a Filipines, o a Noruega, o a on sigui, ne té d'estancats a la col·lecció, allavors busca la sinonímia, suprimeix l'espècie *brandaris* per una espècie que sigui sinònima, i ho tira al mercat com una cosa nova... i aquí hi cauen un deu o un quinze per cent de innocents, que no saben ben bé, com a vegades me passa a mi, perquè hi ha massa cacao. I clar, allavors compres aquella peça i resulta de que busques als llibres i diu: *Murex brandaris* igual a *Murex* tal! I això avui ocorreix en bastanta freqüència. Que avui hi ha una

agressivitat en tots los compradors és evident. Jo no és que sigui un sant ni molt menos, les meues culpes ja les hai manifestat, quan jo no tinc res de agressiu: jo lo que tinc és compassió per la Naturalesa; compassió per la part de culpa que jo hi tinc ja, però que ara en este pecat no hi caic. Mira, no en fa molts de dies me van portar un tauronet com este que tens tu al darrere, que natros li diem un tossinet; jo estava costipat a casa, fa cosa de dos o tres anys, i me'l porten viu, i jo dic “no home, no, que jo ja el tinc este”, i aquell diu “pues queda-te'l, home, què hai de fer?”; “no, no, deixa'l”. Me poso la bufanda i me'n vaig en l'animalet aquell al club nàutic, que fa una rampa per atracar les barques, i casi banyant-me les sabates, lo dixo damunt del ciment, i li pego una esponteta, i veig que en l'espina de dalt fa aixintes i que me se'n va; dic “a vere si viu”. I jo estava costipat, eh? I jo aquí quan tenia los aquàriums, me van portar un dia un sard amb uns colorins extraordinaris (quan estan en zel, manifesten la forma seva d'apetit sexual en un colorido extraordinari). Me'l van donar enganxat a la sàrsia, i jo del moll, que hi han doscents cinquanta o trescents metres d'aquí casa, vaig vindre corrents i el vaig posar dintre de l'aquari. I el vaig vere que es va mantindre erguit, i va començar... i li vaig dir a Jordi [Corbella], i em va dir “sí, és un sard, però és una espècie o una subespècie distinta”. I el vaig tindre dos o tres setmanes, i a les dos o tres setmanes vaig vere que anava perdent i, bueno, pues se va morir, desgraciadament. Avui no hi ha respecte per la Naturalesa! L'home s'ha considerat sempre víctima dels taurons, però avui, la víctima és el tauró. Hi ha una certa reconciliació, eh? No hem de ser catastrofistes. I hi ha una certa reconciliació entre la Naturalesa i l'ésser humà, en algunes coses. Los gaufins [=dofins], avui sabem natros que... mira, aquí tinc una crònica d'un gauffí que van arponejar [veure aquest relat a continuació de l'entrevista, escrit pel propi Brunet]: los mariners, quan agafaven un gauffí... allò era una festa, perquè el gauffí té una carn roja, no sé si l'haureu provat mai...? No, clar, no; allavores matar un gauffí, no anava a la venta, perquè era una carn bona. Avui no hi ha ningú que mati un gauffí... però, s'ha d'advertir una cosa: avui no hi ha cap gauffí aquí al Delta!

—No has fet mai viatges fora d'aquí, a l'estranger, a buscar cargols, per exemple?

—No, mai, ojalà. Jo ara sempre dic que si en el meu temps haguessin hagut los adelantos que hi han, com ara que et fiquen una botella d'oxigen detràs i pots baixar deu o quinze metres, i vere... buah! Només vaig fer un viatge a Londres, i vaig estar tot un dia dintre del Museu Britànic; vaig entrar al dematí a les vuit, vaig dinar dins, i vaig sortir quan van tancar les portes. I me va fer molta gràcia, vere que cap allà a les onze o les dotze va entrar un grupo de nois i noies, en lo vestit de col·legi (saps que abans portaven uniforme tots); no tenien més de set o vuit anys, amb un llapis i una llibreta, i se sentaven i copiaven lo que havia a la vitrina, gitats en lo terra en aquella indolència i innocència pròpia dels nens petits, i anaven escrivint lo que veien a la vitrina. I això em va causar, una cosa molt curiosa, dir quina deferència dels nois petits, que els porten aquí... En canvi aquí a la Ràpida, desgraciadament, salvo dos mestres no hi ningú que haigue vingut a fer-me una visita, no. I mira que tenen uns preus que... I ademés, jo disfruto, jo ho visc d'una forma tan tremenda tot això, que... des de luego, los nois són revoltosos i són petits, però explico les anècdotes que hi han, com un cuento, m'entens? I quan vénen gent gran, surten meravillats; però és que veuen que això són paraules sortides del fondo del meu cor, que no hi ha publicitat, no, simplement és lo que un sent, i esta força interior que l'empeny a anar descobrint noves coses, i a anar treballant i col·laborant, sobretot en benefici de la Naturalesa.

—Creus que després de tants sacrificis i anys de dedicar-te a la teva passió, que ha sigut el mar, i a la malacologia, ha valgut la pena?

—Sí, sí, aquí la meua vida es dividix en dos part: la part del fracàs, no vull dir universal, però casi, per part de l'home, de no tindre lo cuidado que ha de tenir de cara a la Naturalesa. Però claro, sempre hem de buscar les parts atenuants. L'home no és tan vil, ni tan miserable, per a, de una forma conscient, fer lo mal que fa; aquí hi ha part de la inconsciència, hi ha part de la falta d'educació en quant a les maravilles de la Naturalesa... i totes aquestes coses són atenuants. Per una altra part, les satisfaccions que jo he rebut de tindre la satisfacció, diguésem, i valgui la concomitància, d'escriure dos llibres, i un tercer que sortirà en un período de temps relativament curt perquè estem fent l'epílogo, en el qual explico les meues vivències, los meus amors amb la Naturalesa, los desenganys en quant a l'ajuda per part de les autoritats, però la satisfacció de vere la gent que entra aquí, i que sempre hi han paraules de admiració i de alabança pel treball que he realizat. Això és una satisfacció que ningú me la lleva. Potser és una satisfacció una mica pueril, però jo la sento i la visc.

D'esquerra a dreta: David M. Alba, Lluís Prats, Joan Brunet i Antoni Tarruella.

Nota editorial: A continuació us oferim un extracte del nou llibre que està preparant Joan Brunet, i en el proper número d'aquest butlletí publicarem un reportatge fotogràfic de Natura-Alfacs, la casa-museu que Joan Brunet té a Sant Carles de la Ràpita.

